

Merete Nordentoft er en ildsjæl inden for dansk psykiatri. Som psykiater har hun i mange år været toneangivende i forståelse og behandling af psykose hos unge samt inden for selvmordsforebyggelse. Med OPUS som omdrejningspunkt har Nordentoft medvirket til, at mennesker med psykotiske lidelser har modtaget en bredere palet af evidensbaserede behandlingsformer såsom familiebehandling, psykoedukation, social færdighedstræning og terapeutiske samtaler i tillæg til den medicinske behandling. Nordentoft har en lang publikationsliste og bliver ofte citeret i de største videnskabelige tidsskrifter. Det er derfor en glæde at læse Nordentofts bud på, hvordan vi skaber fremtidens psykiatri.

Bogen tager afsæt i historien om Nordentofts egen mormor, der som 28-årig blev tvangsindlagt ni år efter, at hun var flyttet fra Tyrkiet til Danmark. Mormoren fik desværre en psykiatrisk behandling, der kun kan betragtes som et overgreb. Bagefter tager vi en kort visit i psykiatrihistoriens rædselskabinet af behandlingsmetoder, som vi i bagklogskabens lys ryster på hovedet ad, men som der i sin tid blev tildelt Nobel-priser for. Men selv om psykiatrien heldigvis er blevet bedre siden 1940, følger Nordentoft op med beskrivelser fra egne lægevagter med psykiatrisk akutberedskab, hvor hun kommer til bosteder, der mest af alt ligner kulisser fra Gøgereden. "Der er stadig rigtig god plads til forbedring", konkluderer hun tørt.

Bogen er en del af serien *Moderne Ideer*, hvor Informations Forlag sætter fokus på en række store udfordringer i dagens samfund. Den er en kort lille sag på 80 sider, med tre kapitler og et efterord. Den er letlæst og let tilgængelig, men giver samtidigt en grundig oversigt over et stort forskningsfelt.

I det første kapitel fremhæver Nordentoft en række udfordringer i dagens psykiatri, herunder det store tabu omkring psykiske lidelser, underfinansiering, manglende viden og for lidt magt. Med baggrund i en rapport fra World Health Organization (WHO) peger hun på fem typer misforhold. For det første er der et *treatment gap*, da antallet af patienter i psykiatrien er fordoblet de seneste ti år, uden at ressourcerne er fulgt med. For det andet er der et *mortality gap*, da mennesker med psykiske lidelser gennemsnitligt lever 10-15 år kortere end den øvrige befolkning. For det tredje kan man tale om et *quality gap*, da vi har viden om effektive behandlingsmetoder, som desværre ikke implementeres. For det fjerde har vi et *knowledge gap*, i det vi stadig ved for lidt om årsagerne til psykiske lidelser, eller hvad, der udgør den bedste behandling, både medicinsk, psykosocialt og psykoterapeutisk. Som det femte og sidste omtales et *power gap*, eller manglende gennemslagskraft i den offentlige debat. Ifølge Nordentoft kan noget af forklaringen på det sidste ligge i uenigheden mellem de forskellige interesseorganisationer, der hver især har deres egne profiler og kæpheste: "Når der endelig er politisk vilje til at styrke området, så er de forskellige aktører aldrig enige om, hvad der skal til for at styrke psykiatrien".

Andet kapitel gør status over dagens psykiatri, hvor Nordentoft peger på en række udfordringer, der ofte udgør en hæmsko for udviklingen. Her omtales bl.a. indføring af pakkeforløb uden tilstrækkelige ressourcer, New Public Management/LEAN, den svære rolle som mellemløber i psykiatrien, finansiering af kortvarige projekter gennem satspuljemidlerne samt forskelsbehandling mellem regionerne og mellem diagnosegrupperne. Til sidst tager Nordentoft også et modigt opgør med den mangelfulde ensretning eller stillingstagen til, hvordan en psykiatrisk afdeling skal være. Hvor stor skal en enhed være? Hvordan skal den indrettes? Hvilke aktiviteter skal der være? Hvor længe kan man være indlagt? Og sidst, men ikke mindst, hvordan skal behandlingskulturen være? Og Nordentoft konkluderer følgende: "På trods af næsten hundrede års beskrivelser af ydmygende forhold og asymmetriske magtforhold er det ikke lykkedes for os systematisk at implementere en kultur, der faciliterer og understøtter en radikal anderledes personalerolle.

I tredje kapitel kommer Nordentoft med sit bud på, hvad der skal til for at få en psykiatri i verdensklasse. Som hun siger: med de privilegier, vi har i Danmark, har vi faktisk mulighed for at vinde verdensmesterskabet i psykiatrisk behandling! Samlet set handler det om en mere ambitiøs og gennemtænkt plan for forskning, forebyggelse, behandling, rehabilitering og social støtte. Det vil også kræve bedre samarbejde mellem offentlige sektorer og fagområder. I bogen kan man også læse en række mere konkrete bud på, hvordan dette kunne se ud, men jeg vil nøjes med at fremhæve ét. Det er Nordentofts fokus på solidaritet som grundholdning til patienterne, og at samarbejde med patienter og pårørende, herunder at modtage og lytte til kritik, er den vigtigste kilde til at forbedre kulturen i psykiatrien.

Jeg vil varmt anbefale bogen til alle med interesse for psykiatri. Bogen formidler et stort forskningsfelt i et letlæseligt og ydmygt sprog og præsenterer samtidigt en politiske og fagpolitisk agenda. Nordentoft skriver i øjenhøjde med både brugere og behandlere i psykiatrien og med en tilgang, der hele tiden understreger, at det ikke er os og dem, men at psykiske lidelser rammer de fleste familier i løbet af livet.

Af Jens Einar Jansen, psykolog, ph.d., specialist i psykoterapi, specialpsykolog i psykiatri
www.metacognition.dk